

cz. 13458/6/22

Wydana z dubletu
Bibl. Publ. m. st. W-wy

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM

CENA NUMERU 50 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
5 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY 50 GROSZY.
KONTO GZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. N 1520.

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU“
WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 21,
TELEFON 258-59.
CZYNNE OD GODZINY 8 DO 3.
REDAKCJA—WSPÓLNA 23,
TEL. 508-50 I 126-89.

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM
STRONA—160 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU-
STROWANE I W TEKŚCIE o 50 proc. DROŻEJ. OGŁO-
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 25 proc.
TANIEJ. OGŁOSZENIA, NADESŁANE BEZ PODANIA
WYMIARU, DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

ROK VI.

WARSZAWA, 17-go SIERPNIĄ 1924 R.

Nr. 22.

TREŚĆ Nr. 22. 1) Komisja zużytkowania lotnych piasków i nieużytków. 2) Jak pracują samorzady powiatowe.—
W. Gajewski. 3) Projekt rządowy ustawy o powiatowych związkach komunalnych (c. d.). 4) Projekt
ustawy o powiatowych związkach komunalnych.—Dr. M. Jaroszyński. (c. d.). 5) Sprawozdanie z konferencji w sprawie oszczęd-
ności w samorządzie—Tezy (dokończ). 6) Gmina i Wieś: a) Jaka jest gmina, a jaka być powinna.—Fr. Lewalski (dokończ).
b) Z gmin i gromad. 7) Życie samorządowe. 8) Poradnik samorządowy. 9) Pośrednictwo pracy. 10) Ogłoszenia.

Komisja zużytkowania lotnych piasków i nieużytków Zrzeszenia Samorządów Powiatowych, Warszawa, Tamka 1.

Podaje do wiadomości zainteresowanych sejmików powiatowych, samorządów miejskich,
gmin wiejskich i osób prywatnych,

ŻE PODEJMUJE SIĘ:

- Zalesiania lotnych piasków specjalną odmianą wikliny;
- Obsadzania odsypisk rzecznych i utrwalania brzegów rzek wikliną;
- Zakładania plantacji wiklin szlachetnych na nieużytkach;
- Dostarczania sadzonek wikliny odmian szlachetnych;
- Projektowania i realizowania organizacji centrów przemysłu wi-
klinowego.
- Ponadto Komisja ułatwia zbyt produktów przemysłu wiklinowego,
tak surowca, jak i wyrobów z wikliny.
- Udziela wszelkich informacji bezpłatnie, wchodzących w zakres
przemysłu wiklinowego.

Na żądanie Samorządów powiatowych, lub miejskich, a także gmin, wysyła instruktorów,
jedynie za zwrotem kosztów podróży, celem pouczenia zakładania plantacji wiklin i organizacji
przemysłu wiklinowego.

O wszelkie informacje ustne lub piśmienne zwracać się należy do Biura Zrzeszenia Sa-
morządów Powiatowych, do **Komisji zużytkowania lotnych piasków i nieużytków.**

Wizyta w Biurze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych
na m. st. Warszawa
Wizyta 17/9/24
34 egzemplarz

Jak pracują Samorządy Powiatowe.

(Referat wygłoszony przez p. W. Gajewskiego na konferencji oszczędnościowej w dniu 12 lipca r. b. w Biurze Rady Zjazdów Sam. Ziemskiego).

Przed przystąpieniem do referatu uważam za swój miły obowiązek wyrazić podziękowanie p. p. dyrektorowi departamentu samorządowego Weissbrodowi, naczel. wydz. K. Windakiewiczowi, radcy Czerwińskiemu z Min. Spr. Wew., p. dyr. depart. Nestorowiczowi, naczelnikowi dyrekcji Okręgowej Trylińskiemu, z M. R. Publicznych p. naczelnikowi wydz. Piekalkiewiczowi i radcy St. Rzepkiewiczowi z Gł. Urzędu Statystycznego za łaskawe zezwolenie na czerpanie z materiałów zgromadzonych w tych urzędach oraz za pomoc i swe cenne uwagi, z których w czasie mojej pracy wakacyjnej korzystałem.

Stwierdzić muszę, że, wbrew temu, co się popularnie mówi, materiałów znalazłem dużo i wszędzie. Niestety, przeważnie są one nieopracowane, leżą na półkach i w szafach, czekając na tych, którzy się wezmą do ich przewertowania i wyciągnięcia z nich należytych wniosków i nauk.

Pewne próby zrobienia zestawień uczyniło w swoim zakresie M. Robót Publicznych, opracowując stan dróg państwowych i mostów w r. 1922 w całym państwie (za wyjątkiem w. Śląskiego), ilość przygotowanych materiałów budowlanych, robót wykonanych i kosztów, jakie te prace pociągnęły za sobą. Opracowanie to ujęte w tablice graficzne, bardzo przejrzyste, są pierwszą próbą umożliwienia porównania, ile kosztuje nas w różnych miejscowościach konserwacja dróg. Nieukończone jeszcze prace nad zestawieniem takiegoż obrazu dla gospodarki samorządowej na drogach powiatowych i wojewódzkich nie pozwalają obecnie porównać wydajności i kosztowności gospodarki państwowej i samorządowej. Najdalej są posunięte prace statystyczne nad samorządem powiatowym w Głównym Urzędzie Statystycznym. Opracowane są tam zamknięcia rachunkowe roczne województw Kongresówki i Małopolski za rok 1919, 1920 i 1921 (i ogłoszone w ostatnim roczniku statystyki Rzeczypospolitej Polskiej), prawie że na ukończeniu są zestawienia za rok 1922. W toku są prace nad zestawieniami zamknięć rachunkowych województw kresowych i powiatów b. zaboru pruskiego.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz opracowania ś. p. K. Sienkiewicza w jego książce „Samorząd Powiatowy”, autorów zbiorowej pracy pod redakcją wice-ministra B. Markowskiego „O skarbowości Związków Komunalnych” oraz zestawienia P. Czerwińskiego dla powiatów w łódzkiego za r. 1922 i szczegółowe badania budżetów poszczególnych powiatów — oto są dane na których oparłem swoje dalsze wywody.

Tutaj zdaje się jest miejsce, by wyrazić życzenie i nadzieję, że Główny Urząd Statystyczny znajdzie potrzebne środki i miejsce w swych urzędowych publikowaniach dla podania nam zamknięć rachunkowych szczegółowo w/g powiatów, a nie

tylko ogólnie w/g województw. Wydrukowanie tych zwięzłych zestawień na 3 stronicach „Rocznika” jest już naszym dużym dorobkiem, ale ten materiał nie pozwala jeszcze na szczegółową analizę. A tej analizy nam przedewszystkiem potrzeba!

Z różnych stron słyhać krytyki i wytykanie błędów, które samorządy powiatowe jakoby czynią w swej pracy. Mnie się zdaje, że należy podziwiać ten wspaniały instynkt twórczy i rozważny, który wykazali działacze samorządowi, popełniając naprawdę tak mało błędów. Przecież myśmy w powiatach pracowali po ciemku, po omacku. Przecież każdy powiat musiał na swą rękę czynić doświadczenia, a za doświadczenia zawsze się płaci.

Tymczasem jedno zestawienie, przeprowadzenie analizy budżetów i zamknięć rachunkowych kilku powiatów rzuciłoby już wiele światła na braki czy niedomagania w jednym czy drugim powiecie. Tego światła samorządy przez cały czas nie miały. Zamiast niego, zamiast dobrej przejrzystej statystyki, zamiast prac analitycznych, omawiających koszty np. utrzymania szpitali czy konserwacji dróg — Ministerstwo Skarbu przeprowadza przez Sejm ustawy, które wymagają, by z najdrobniejszą sprawą iść po aprobatę przez 3 instancje do Ministerstwa Skarbu. W ten sposób gospodarki się nie uzdrowi, zniechęci się natomiast tą nieliczną grupkę działaczy samorządowych, którzy dotychczas pozostają na trudnych stanowiskach w imię dobra publicznego, narażając się na szemrania i krytyki z dołu, z czem sobie zresztą radzą, oraz na przeszkody i utrudnienia, idące z góry. Trzeba przyznać, że operowanie danymi statystycznymi z okresu inflacyjnego jest bardzo trudnem. Marki z r. 1920 nie można porównać z marką z 1919 czy 1921 roku, marka zresztą wydana w lutym nie równa się nawet 5 markom wydanym w listopadzie tegoż roku. Należy więc, jeżeli chce się robić porównania w czasie, przewalutować marki na miernik stały — na obecny złoty. Jak to zrobić? Przerabiać poszczególne wydatki w każdym budżecie w/g kursu dnia — praca syzyfowa. Trzeba przyjąć więc pewną zasadę, z góry się godząc na prawdopodobny błąd. Jeżeli przyjmiemy założenie, że dochody i wydatki były dokonywane równomiernie w okresie budżetowym, to możemy dla każdego okresu budżetowego przyjąć średni stosunek marki do złotego. Ale znowu jak obliczać ten złoty, czy w/g kursu fr. szwajcarskiego, kursu złota i t. p. Do obliczeń w tym referacie przyjąłem kurs podany w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14/V r. b. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych. Zdaje mi się bowiem, że z dotychczas ogłaszanych jest to kurs najbardziej ściśle określający wartość nabywczą mk. polskiej na naszym rynku. Dla wyciągania wniosków odrzucam stanowczo wszelkie rozpatrywania preliminarzy budżetowych. Jest to bowiem materiał zupełnie bezwartościowy. Budżety były najczęściej uzupełniane kilkakrotnie, a wykonanie budżetów zawsze odbiegało najkompletniej od preliminarza. Jedną jedyną wartość ma porównanie preliminarzy przewalutowanych na zło-

te w dniu uchwalenia. Oto obrazują one decyzje organów uchwalających co do konieczności poczynienia wydatków w określonej wysokości i co do możliwości włożenia na siebie określonych ciężarów. Gdybyśmy zrobili takie zestawienia stwierdzilibyśmy, że wszędzie ta „moralna” decyzja spadała z roku na rok. To co było możliwe zaraz po okupacji, stawało się nieprawdopodobnie wielkiem, przechodzącym nasze siły w roku następnym. To jest jeden ze skutków demoralizujących inflacji.

okres budż. od	do	dla Kongresówki	dla Małopolski
1/VII 1919 r.	—30/VI 1920 r.	zł. = 13.7 mk.	cały 1919 r. 4.81
" " "	1/VII 1920 "—31/III 1921	" " = 84	" " 1920 " 42.6
" " "	1/IV 1920 "—31/XII 1921	" " = 329.4	" " 1921 " 280
" " "	cały 1922 "	i zł. = 1021	" " 1922 " 1021

Odnosnie do tych 4 lat można z dużą dozą prawdopodobieństwa posiłkować się tą metodą, gdyż dewaluacja postępowała dość równomiernie i nie była wyższą od 10-krotnej w ciągu jednego roku.

Dla roku 1923 metodą tą już operować nie możemy, chyba że jeszcze dla pierwszego półrocza. W drugim półroczu skoki drożyzny były tak znaczne, że należy każde zestawienie przerobić przynajmniej każdorazowo, dzieląc przez średnią dla miesiąca (tak postąpiłem przy przerabianiu zest. sejmiku Skierniewickiego).

Sądzę, że konieczność wymaga, by Min. Spraw Wewn. zarządziło przerobienie zamknięć rachunkowych według tego lub innego systemu, gdyż w przeciwnym razie dane markowe za r. 1923 zupełnie nie będą mogły do czegokolwiek służyć i uważałbym za poronioną pracę, gdyby Główny Urząd

Rzadko gdzie zdołano się przed nim ostać i utrzymać budżet wyrażony w złotych na tym samym poziomie. A do nielicznych wypadków zaliczyć należy te powiaty, które zamknęły okres budżetowy na tej samej wysokości, jak projektowały (przez uchwalenie i zrealizowanie dodatkowych budżetów w miarę dewaluacji marki).

Wobec tego, że okresy budżetowe nie były jednakowe w Kongresówce i Małopolsce, średnie, które operuję, wypadły następujące:

Statystyczny chciał robić zestawienia za r. 1923 w markach.

Uważałbym również za wskazane, by Główny Urząd Statystyczny ogłosił skalę przerachowań za okres 1919—1923 włącznie, a to w celu ujednostajnienia wszelkich prac analitycznych, próby których się pojawiają, a przy opracowaniu cech każdy z badających wychodzi z innych założeń.

Krytyka działalności samorządu powiatowego sprowadza się do następujących punktów:

samorząd za dużo ściąga podatków,
" zbyt często to robi,
" wydaje dużo i gospodaruje rozrzutnie,
" chce w ciągu kilka lat cuda zrobić (wielkie inwestycje).

Zobaczymy jak te zarzuty będą wyglądały w świetle cyfr.

T A B L I C A I.

Wydatki i podatki przed i po wojnie pow. Zw. Komunalnych

T E R Y T O R J U M.	Ogółem wydano	Na 1 osobę w zł. pol.	Podatki ściągnięte	Na 1 osobę w zł. pol.
Ziemstwa pow. w 6 gub. zachodnich w r. 1912. .	21.000.000 rb.	2.71.	15.000.000 rb.	2,13
Prow. Poznań w 1903 r.	17.000.000 mk.n.	11.97. ¹⁾	3.900.000 Mk.	2,74
Ziemie obecnego woj. Poznańskiego w 1911 r. .	10.726.000 mk.n.	6,79	5.403.000 Mk.	3,37
Małopolska w 1911 r.	21.815.000 kor.	2.70.	11.630.000 kor.	1,44
Sam. Pow. w okupacji pruskiej w 1917 r. . . .	23.597.697 Mk.	4.14.	(5.708.053 ²⁾ {23.151.229 ³⁾	1,— 4,—
Kongresówka w 1919	183.883.000 „ ⁴⁾	1.30.	73.406.000	0,51
" " 1920	444.104.000 "	0.51.	321.560.000	0,37
" " 1921	2.245.068 000 "	0.66.	1.523.404.000	0,45
Małopolska w 1919	13.905.000 "	0.36.	8.241.000	0,21
" " 1920	49.455.000 "	0.16.	24.446.000	0,07
" " 1921	272.240.090 "	0.12.	242.501.000	0,11

1) Samorządy Poznańskie w tym czasie prowadziły dużą politykę inwestycyjną i otrzymywały wysokie subsideja i pożyczki

2) Tylko podatki bezpośrednio. W r. 1917 wszystkie źródła nie były wykorzystane. Dopiero Zjazd Sejmików w lutym 1917 r. uchwalił wykorzystywanie 50% dod. gruntowego, 25% ceny zboża i opłaty adjacjentów.

3) Wraz z opłatami i dochodem z monopolii.

4) Po odliczeniu sum przejściowych.

Projekt rządowy ustawy o powiatowych związkach komunalnych.

(D. c.).

Art. 66.

Do zakresu działania sejmiku powiatowego należą w szczególności:

a) stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych (art. 5 punkt a, art. 6),

b) uchwalanie statutów powiatowych (art. 7, 48—52),

c) uchwalanie regulaminów czynności sejmiku powiatowego i jego komisji (art. 32, 67),

d) wybór członków wydziału powiatowego i komisji (art. 34, 67),

e) ustalanie posad urzędników i sług powiatowego związku komunalnego (art. 46) oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad,

f) nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacji,

g) zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urzędów, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego (art. 56),

h) zaciąganie pożyczek (art. 57) i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,

i) uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 59) oraz przyzwalanie na wydatki, budżetem nie przewidziane (art. 61),

j) sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych (art. 62, 63),

k) ustanawianie zasad co do sposobu zarządzania i użytkowania majątku oraz wszelkich urzędów, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego (art. 63),

l) uchwalanie danin na cele powiatowego związku komunalnego (art. 64),

m) przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tym kierunku sejmik powiatowy zastrzegł sobie decyzję, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych,

n) wydawanie opinii, których zażąda władza nadzorcza,

o) zwracanie się w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych powiatowego związku komunalnego, z petycjami do organów wojew. związku komunalnego władz rządowych oraz Sejmu i Senatu.

Art. 67.

Sejmik powiatowy sprawuje kontrolę (art. 8 punkt a) nad administracją spraw, związanych z zadaniami samorządowymi powiatowego związku komunalnego, przez jedną lub więcej komisji, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisji tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona sejmiku powiatowego.

Sejmik powiatowy ma w szczególności prawo i obowiązek sprawdzać, czy gospodarka powiatowego związku komunalnego prowadzona jest zgo-

dnie z budżetem, czy uchwały jego są wykonywane oraz czy przychody powiatowego związku komunalnego są używane zgodnie z przeznaczeniem. Wolno mu żądać w tym celu od wydziału powiatowego lub jego przewodniczącego wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Ze swych czynności komisja kontrolująca powinna złożyć sprawozdanie sejmikowi powiatowemu.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości sejmik powiatowy jest obowiązany uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 68.

Do zakresu działania wydziału powiatowego (art. 8 punkt b) należy w szczególności:

a) przygotowywanie wniosków na posiedzenia sejmiku powiatowego i wykonywanie jego uchwał,

b) rozstrzyganie o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urzędów lub zakładów powiatowego związku komunalnego (art. 4),

c) mianowanie urzędników i sług powiatowego związku komunalnego (art. 46), przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i kontrolowanie ich wszystkich w granicach zastrzeżonej w tym względzie kompetencji wydziału powiatowego (art. 71),

d) zarządzanie majątkiem powiatowego związku komunalnego według zasad, ustanowionych przez sejmik powiatowy (art. 63), i prowadzenie inwentarza majątku powiatowego związku komunalnego (art. 58, 63),

e) prowadzenie administracji urzędów, zakładów i przedsiębiorstw powiatowego związku komunalnego, nieposiadających własnego zarządu, oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd; czuwanie nad należytym wykonywaniem budowli i robót powiatowego związku komunalnego,

f) sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 59), przedkładanie sejmikowi powiatowemu wniosków w sprawie pokrycia wydatków, budżetem nie objętych (art. 61),

g) asygnowanie dochodów i wydatków powiatowego związku komunalnego (art. 61),

h) przedstawianie sejmikowi powiatowemu rocznych zamknięć rachunkowych (art. 62),

i) prowadzenie rachunkowości i kasowości powiatowego związku komunalnego (art. 63),

j) wymiar i ściąganie danin na cele powiatowego związku komunalnego stosownie do obowiązujących przepisów prawnych (art. 64).

k) wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga zezwolenia sejmiku powiatowego, a w przypadkach nagłych także tam, gdzie przyzwolenie takie jest zastrzeżone (art. 66 punkt m) oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów,

l) składanie sejmikowi powiatowemu rocznych sprawozdań ze stanu majątku, urzędów, zakładów przemysłowych powiatowego związku komunalnego.

m) udzielanie wyjaśnień i opinii, których zażąda władza nadzorcza.

Art. 69.

Powiatowy związek komunalny ma prawo w załatwianiu spraw związku na obszarze gmin wiejskich, położonych w jego granicach, posługiwać się organami tych gmin.

Art. 70.

Wydział powiatowy zastępuje powiatowy związek komunalny na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych i prowadzi w imieniu tego związku korespondencję.

Przewodniczący wydziału powiatowego podpisuje za powiatowy związek komunalny pisma i dokumenty.

Dokumenty, których mocą powiatowy związek komunalny zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa (art. 66 punkt m i art. 68 punkt k), upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań imieniem powiatowego związku komunalnego, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego członka wydziału powiatowego oraz opatrzone pieczęcią powiatowego związku komunalnego.

Na zasadzie uchwały sejmiku powiatowego wydział powiatowy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu powiatowego związku komunalnego, jego zakładów, lub przedsiębiorstw przemysłowych udzielić prawa do zastępowania powiatowego związku komunalnego na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny powiatowego związku komunalnego. W tym ostatnim przypadku koniecznym jest również podpis przewodniczącego wydziału powiatowego. (D.c.n.)

Projekt ustawy o powiatowych związkach komunalnych.

Dr-a. M. JAROSZYŃSKIEGO.

(D. c.).

T y t u ł III.

Wydział Powiatowy.

Art. 42. Po dokonaniu wyboru zastępcy przewodniczącego wydziału powiatowego sejmik dokonywa wyboru reszty członków wydziału powiatowego jednym aktem wyborczym.

Wybór przeprowadza się w sposób, przepisany w art. 37 i 38 z tą różnicą, że stosuje się proporcjonalny rozdział mandatów.

W tym celu każdemu wyborcy wolno głosować tylko na trzech kandydatów. Za wybranych uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali największą ilość głosów.

Zastępców członków wydziału powiatowego wybiera się oddzielnym aktem wyborczym w sposób, przepisany dla wyboru członków wydziału.

Każdy członek wydziału ma swojego zastępcę. Jest nim ten, który z kolei otrzymał największą

liczbę głosów, odpowiadającą liczbie głosów, jaka padła na członka wydziału. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Art. 43. Przepis art. ... ustawy o wyborach do sejmików powiatowych stosuje się analogicznie do wyboru członków wydziału i ich zastępców.

Protest może założyć każdy członek sejmiku.

Art. 44. Członków wydziału powiatowego i ich zastępców wybiera się na taki sam okres czasu, jak i członków sejmiku (art. 14).

Po upływie kadencji wydział powiatowy pełni jednak czynności do czasu zebrania się nowego wydziału. Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku rozwiązania wydziału powiatowego przed upływem kadencji (art. 97).

Art. 45. Art. 15 i 16 niniejszej ustawy stosuje się analogicznie do członków wydziału powiatowego. O utracie mandatu wskutek nieprzybywania na posiedzenia orzeka sejmik powiatowy.

Art. 46. Na miejsce członka wydziału powiatowego, który mandat utracił, jak również na miejsce członka, którego mandat uległ zawieszeniu, przewodniczący wydziału powiatowego powołuje wybranego dla tego członka zastępcę. W pierwszym wypadku zastępca sprawuje mandat do końca kadencji, w drugim tak długo, jak długo trwa przyczyna zawieszenia, w każdym jednak razie nie dłużej, jak do końca kadencji.

Jeżeli członek, który mandat utracił lub którego mandat uległ zawieszeniu, nie ma zastępcy, w takim razie miejsce członka wydziału pozostaje nieobsadzone. Jeżeli jednak utrata mandatu dotyczy zastępcy przewodniczącego wydziału powiatowego, w takim razie władza nadzorcza zarządza nowe wybory zastępcy przewodniczącego.

Gdy conajmniej trzy mandaty członków wydziału powiatowego są nieobsadzone, natenczas władza nadzorcza orzeka rozwiązanie wydziału powiatowego i zarządza nowe wybory.

Art. 47. Jeżeli poza wypadkami, przewidzianymi w art. 46, członek wydziału powiatowego nie może pełnić czynności dłużej, aniżeli 30 dni, w takim razie na czas trwania przeszkody przewodniczący wydziału powiatowego powołuje do sprawowania czynności członka wybranego dla niego zastępcę.

Art. 48. Członkowie wydziału powiatowego składają przed objęciem urzędu przysięgę służbową, którą od nich odbiera starosta powiatowy lub jego zastępca na publicznym posiedzeniu sejmiku powiatowego.

Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 49. Posiedzenie wydziału powiatowego zwołuje przewodniczący conajmniej raz na miesiąc.

Na pisemne żądanie conajmniej trzech członków wydziału powiatowego przewodniczący jest obowiązany zwołać posiedzenie w przeciągu dni 14, licząc od dnia, w którym zawiadomiono go o żądaniu.

O każdym posiedzeniu wydziału powiatowego przewodniczący zawiadamia również przewodniczą-

cego sejmiku, który ma prawo brać udział w obradach wydziału z głosem doradczym.

Art. 50. Do powzięcia uchwały potrzebna jest obecność przewodniczącego i przynajmniej trzech członków wydziału powiatowego.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wypadku równości głosów. Wtedy za przyjęty uważa się ten wniosek, za którym oświadcza się przewodniczący.

Art. 51. Posiedzenia nie są publiczne.

Wydział powiatowy specjalną uchwałą może zastrzec tajność obrad. W tym wypadku ma zastosowanie ustęp 4 art. 26 niniejszej ustawy.

Zastrzeżenie tajności nie wyklucza obecności przewodniczącego sejmiku powiatowego na posiedzeniu.

Art. 52. Postanowienia art. 30 stosują się również do członków wydziału powiatowego z tą zmianą, że o istnieniu lub nieistnieniu przeszkody rozstrzyga ostatecznie wydział powiatowy.

Gdyby w następstwie tej przeszkody nie mógł się zebrać przepisany komplet (art. 50), starosta powiatowy lub jego zastępca rozstrzyga sprawy sam. Jeżeli także i oni są zainteresowani, prawo decyzji przechodzi na władzę nadzorczą.

Art. 53. Urząd członka wydziału powiatowego jest bezpłatny.

Statut powiatowy może jednak przyznać członkom wydziału powiatowego djetę za dni udziału w posiedzeniach i innych czynnościach, spełnianych w wykonywaniu urzędu oraz zwrot kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych. Zamiast djet i zwrotu kosztów podróży może statut powiatowy wyznaczyć członkom wydziału powiatowego z góry określoną ryczałtową kwotę.

Art. 54. Przewodniczącemu wydziału powiatowego należy się z funduszków powiatowego związku komunalnego dodatek reprezentacyjny, płatny miesięcznie z góry. Wysokość tego dodatku określa statut powiatowy.

Art. 55. W celu przygotowywania swych uchwał, jak również dla nadzorowania poszczególnych działów administracji powiatowej może wydział powiatowy powoływać specjalne komisje. Skład takich komisji, organizację wewnętrzną i sposób działania określa uchwała wydziału powiatowego.

Komisjom specjalnym, którym przewodniczy przewodniczący wydziału powiatowego, może wydział powiatowy zlecić wydawanie obowiązujących decyzji w poszczególnych sprawach, należących do zakresu działania wydziału. Wydział powiatowy ma prawo odwołać w każdej chwili tego rodzaju upoważnienie, udzielone komisji specjalnej.

T y t u ł IV.

Specjalne komitety powiatowe.

Art. 56. Do orzekania w sprawach, należących do poszczególnych działów administracji publicznej, sprawowanej przez powiatowy związek komunalny, a wymagających fachowej znajomości

rzeczy, właściwe ustawy powołują specjalne komitety powiatowe, złożone częściowo z osób, wybranych przez sejmik lub wydział powiatowy częściowo zaś z osób fachowo w danej gałęzi administracji uzdolnionych, mianowanych przez wskazane we właściwych ustawach czynniki lub wybranych przez wskazane w tych ustawach organizacje.

Przewodniczącym specjalnych komitetów powiatowych jest przewodniczący wydziału powiatowego.

Art. 57. Skład komitetów specjalnych, zakres ich działania i sposób załatwiania spraw określa właściwe ustawy i rozporządzenia, na ich podstawie wydane.

W braku odmiennych postanowień do komitetów specjalnych stosuje się analogicznie przepisy artykułów 36, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53 niniejszej ustawy.

T y t u ł V.

Zakres działania organów powiatowego związku komunalnego.

Art. 58. Do zakresu działania sejmiku powiatowego należy:

- a) stanowienie o podejmowaniu i wykonywaniu zadań, należących do dobrowolnego zakresu działania powiatowego związku komunalnego (art. 4);
- b) uchwalanie statutów powiatowych;
- c) wybór przewodniczącego sejmiku, jego zastępcy, członków wydziału powiatowego, komisji oraz wskazanych przez właściwe przepisy prawne członków specjalnych komitetów powiatowych;
- d) ustalanie liczby i wysokości uposażenia płatnych stałych pracowników powiatowego związku komunalnego;
- e) stanowienie o nabyciu, zbyciu i obciążeniu majątku nieruchomego, przyjęciu darowizn i objęciu zarządu fundacji;
- f) stanowienie o zakładaniu, przekształcaniu i zwijaniu urzędów, zakładów i przedsiębiorstw powiatowego związku komunalnego;
- g) stanowienie o zaciąganiu pożyczek i obejmowaniu poręki;
- h) uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków oraz przyzwalanie na wydatki nieprzewidziane budżetem.
- i) ustanawianie zasad zarządzenia i użytkowania majątku oraz wszelkich urzędów, zakładów i przedsiębiorstw powiatowego związku komunalnego;
- j) uchwalanie danin publicznych, niezbędnych do spełniania zadań powiatowego związku komunalnego;
- k) przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich oraz na zawieranie ugód w sprawach prywatno-prawnych, jeżeli w tym kierunku sejmik powiatowy zastrzegł sobie decyzję.

Art. 59. Sejmik powiatowy reprezentuje gospodarcze i kulturalne interesy powiatu, wydaje opinie, interesów tych dotyczące i zwraca się z petycjami do organów wojewódzkiego związku komu-

nalnego tudzież do Rządu oraz Sejmu i Senatu.

Art. 60. Sejmik powiatowy sprawuje kontrolę nad całą administracją publiczną, wykonywaną przez organy powiatowego związku komunalnego. W tym celu przewodniczący wydziału powiatowego obowiązany jest przynajmniej raz na rok, a w razie żądania sejmiku i częściej, złożyć sejmikowi szczegółowe sprawozdanie z działalności wydziału powiatowego i specjalnych komitetów powiatowych, dotyczącej wszystkich gałęzi administracji powiatowej.

Art. 61. Sejmik powiatowy sprawuje kontrolę nad całą finansową gospodarką związku komunalnego za pośrednictwem komisji kontrolującej (art. 31.)

Komisja kontrolująca obowiązana jest przynajmniej raz na rok zbadać szczegółowo wszystkie działy gospodarki powiatowego związku komunalnego oraz roczne zamknięcia rachunkowe i z wyniku przeprowadzonej kontroli złożyć sprawozdanie sejmikowi powiatowemu.

Przewodniczący wydziału powiatowego winien dostarczyć komisji kontrolującej wszelkich potrzebnych materiałów, ksiąg, dowodów zamknięć rachunkowych i bilansów.

Art. 62. W wykonaniu prawa kontroli (art. 60 i 61) sejmik powiatowy może uchwalić:

a) przyjęcie sprawozdania do wiadomości;
b) wytknięcie braków i popełnionych błędów, postawienie zastrzeżeń, wyrażenie opinii i żądań zmiany;

c) wystąpienie do władzy nadzorczej o zastosowanie przewidzianych ustawą środków zaradczych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości administracji i gospodarki powiatowej.

Uchwałę sejmiku, zapadłą w myśl postanowienia punktu e), przewodniczący wydziału powiatowego winien przedłożyć władzy nadzorczej bezzwłocznie, a w każdym razie w ciągu dni 14 od dnia jej powzięcia.

Art. 63. Statuty powiatowe mogą być wydawane jedynie na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawy.

Statut powiatowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom państwowym ani też ustawom wojewódzkim, obowiązującym na obszarze powiatowego związku komunalnego, wydającego statut.

Art. 64. Statut powiatowy może zawierać postanowienia, zagrażające karą pieniężną do wysokości 500 złotych z zamianą na arezt w razie nieściągalności kary pieniężnej za wykroczenia przeciwko przepisom statutu. W tym przypadku statut powinien wskazywać organ, upoważniony do nakładania i wykonywania tych kar.

Art. 65. Postanowienia statutu powiatowego tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane, lub też z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw państwowych lub wojewódzkich lub późniejszych statutów powiatowych, które sprawy nim objęte regulują w sposób odmienny.

Art. 66. Statut powiatowy winien być podany do publicznej wiadomości mieszkańców powiatu

w sposób określony statutem powiatowym.

Statut powiatowy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim innego terminu nie przewidziano.

Art. 67. Wydział powiatowy stanowi samoistnie o wszystkich sprawach, należących do zakresu działania powiatowego związku komunalnego, niezastreżonych w niniejszej ustawie lub w ustawach specjalnych sejmikowi powiatowemu (art. 58), specjalnym komitetom powiatowym (art. 56) i przewodniczącemu wydziału powiatowego. W tym charakterze wydział powiatowy sprawuje nadzór nad samorządem gmin wiejskich i miejskich w powiecie.

W stosunku do sejmiku powiatowego wydział powiatowy jest organem wykonawczym i zarządzającym.

Art. 68. Do zakresu działania wydziału powiatowego należy między innymi:

a) przygotowywanie wniosków na posiedzenia sejmiku powiatowego i orzekanie o sposobie wykonania jego uchwał;

b) wydawanie opinii w sprawie przyjmowania oraz zwalniania urzędników, sług i pracowników kontraktowych powiatowego związku komunalnego;

c) zarządzanie majątkiem powiatowego związku komunalnego według zasad, uchwalonych przez sejmik powiatowy tudzież prowadzenie inwentarza tego majątku;

d) zarządzanie zakładami, przedsiębiorstwami i urządzeniami powiatowego związku komunalnego według zasad, ustanowionych przez sejmik powiatowy;

e) układanie rocznego preliminarza dochodów i wydatków powiatowego związku komunalnego;

f) orzekanie o dokonywaniu wydatków powiatowego związku komunalnego w ramach uchwalonego przez sejmik powiatowy preliminarza budżetowego;

g) wymierzanie danin na cele powiatowego związku komunalnego w ramach uchwał sejmiku powiatowego;

h) ustalanie zamknięć rachunkowych i sprawozdań ze stanu majątku oraz z wykonania budżetu;

i) nadzorowanie rachunkowości i kasowości powiatowego związku komunalnego;

j) wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga zezwolenia sejmiku powiatowego, a w wypadkach nagłych także wtedy, gdy zezwolenie takie jest zastrzeżone.

Art. 69. Wydział powiatowy zastępuje powiatowy związek komunalny na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych i prowadzi w imieniu tego związku korespondencję.

Przewodniczący wydziału powiatowego podpisuje za powiatowy związek komunalny pisma i dokumenty.

Dokumenty, których mocą powiatowy związek komunalny zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa (art. 58 punkt k. i art. 68 punkt j.), upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań imieniem powia-

towego związku komunalnego, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego członka wydziału powiatowego, oraz opatrzone pieczęcią powiatowego związku komunalnego.

Na zasadzie uchwały sejmiku powiatowego wydział powiatowy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu powiatowego związku komunalnego, jego zakładów, lub przedsiębiorstw udzielić prawa do zastępowania powiatowego związku komunalnego na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienia do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny powiatowego związku komunalnego. W tym ostatnim przypadku konieczny jest nadto podpis przewodniczącego wydziału powiatowego.

(d. c. n.)

SPRAWOZDANIE

z konferencji w sprawie oszczędności w samorządzie, która się odbyła w d. 12 lipca r. b. w Biurze Zjazdów Samorządu Ziemskiego.

(Dokończenie).

T E Z Y.

I. W zakresie wydatków na funkcjonowanie organów samorządowych (Sejmiku, Wydziału Powiatowego i Komisji) żadnych oszczędności przeprowadzić nie można. Program oszczędnościowy wymaga, ażeby kolegi samorządowe, złożone z przedstawicieli ludności, ponoszącej ciężary, zbierały się jak najczęściej i decydowały nietylko o podejmowaniu pewnych zadań i prowadzeniu agend przez samorząd, lecz również możliwie szczegółowo o sposobie wykonania.

II. Działalność komisji rewizyjnych (kontrolujących) Sejmików Powiatowych należy ożywić. Komisje nie powinny się ograniczać do kontroli rachunkowej, lecz badać powinny celowość dokonanych wydatków.

III. W celu zapoznania się członków kolegów samorządowych z dorobkiem innych związków samorządowych na polu oszczędnej organizacji pracy, należy w jak najszerszej mierze urządzać wycieczki członków Sejmiku i Wydziału oraz urzędników samorządowych do innych powiatów.

IV. Ponieważ skutek długiego trwania kadencji organów samorządowych, organy te często przestały być wyrazicielami opinii ogółu ludności, niekiedy zaś skutek dokonywania wyborów w nienormalnych warunkach takimi wyrazicielami nigdy nie były, przeto uważając harmonię pomiędzy organami samorządu a ogółem ludności oraz aktywność organów samorządowych za najlepszą i zupełnie pewną gwarancję oszczędności gospodarki samorządowej, dążyć należy do jak najrychlejszego

przeprowadzenia nowych ogólnych wyborów, do kolegów samorządowych.

V. Jest rzeczą konieczną jak najrychlejsze ustawowe uregulowanie stosunków prawnych urzędników komunalnych przez oparcie ich stosunku służbowego na prawie publicznym i zawarowanie im praw zwłaszcza emerytalnych przez stworzenie centralnego funduszu emerytalnego.

Przed ustawowym uregulowaniem tych spraw nie jest wskazane przymusowe wkraczanie z zewnątrz sejmików powiatowych w sprawy urzędników komunalnych.

VI. Uposażenie służbowe urzędników komunalnych w zasadzie odpowiadać powinno uposażeniu urzędników państwowych, pełniących analogiczne funkcje i posiadających równe kwalifikacje. Atoli do czasu wydania pragmatyki służbowej dla urzędników komunalnych pożądanem jest przyznawanie im przez związki komunalne pewnych dodatkowych korzyści, stanowiących do pewnego stopnia ekwiwalent upośledzenia pod względem stanowiska prawnego.

VII. Urzędnikom komunalnym, nie posiadającym cenzusu naukowego, wyrobionym natomiast praktycznie, należy ułatwić uzyskanie formalnych kwalifikacji przez wprowadzenie egzaminów praktycznych.

VIII. W celu podniesienia wydajności pracy urzędników komunalnych należy organizować kursy doształcające.

W celu zapewnienia dopływu sił kwalifikowanych do biur samorządowych związki samorządowe winny propagować i popierać studjum samorządowe w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie zwłaszcza przez udzielanie stypendjów.

IX. Rzeczywistym kierownikiem biura Wydziału Powiatowego powinien być przewodniczący Wydziału. Kierować on winien bezpośrednio pracą wszystkich urzędników Wydziału. Stanowisko jego w biurze Wydziału Powiatowego powinno być takie samo, jak w Starostwie.

X. Biuro Wydziału powinno stanowić zwartą, jednolitą całość o jaknajprostszej konstrukcji wewnętrznej. Podział na wydziały i działy jest zbędny i szkodliwy. Podział na referaty nie powinien iść tak daleko, ażeby utrudnić użycie urzędnika poza jego stałym referatem w miarę potrzeby i wolnego czasu.

XI. Normalny etat biura Wydziału Powiatowego w zakresie administracji ogólnej obejmować powinien 6 urzędników, a mianowicie: sekretarza, inspektora samorządu gminnego, rachmistrza, urzędnika podatkowego, będącego równocześnie kasjerem oraz dwóch urzędników manipulacyjnych.

Przekroczenie powyższego etatu mogłoby być uzasadnione jedynie w wyjątkowych wypadkach i mogłoby sięgać najwyżej liczby 8 urzędników.

Wydatki na biura rad szkolnych okręgowych winny być zniesione, biura te winny być prowadzone przez biura wydziałów, bez zwiększania etatów.

XII. Zalecane w swoim czasie przez Min. Spraw Wew. instrukcje dla biur Wydziałów Powiatowych, a mianowicie rachunkowo—kasowe, biurowa i dla inspektorów samorządu gminnego nie odpowiadają obecnym stosunkom. Stosowanie ich w praktyce powoduje niepotrzebne koszta administracyjne. Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego przy udziale praktyków powinno jak najrychlej opracować wzorowe instrukcje, oparte na krytycznej ocenie dotychczasowych doświadczeń.

XIII. Można usprawiedliwić utrzymanie przez powiatowe związki komunalne dla celów administracji ogólnej najwyżej jednej pary koni dla wyjazdów reprezentacyjnych i nagłych. Pozatem przy wyjazdach służbowych posługiwać się należy środkami lokomocji, wynajętymi z wolnej ręki.

W niektórych miejscowościach wskazane jest stosowanie względem inżynierów drogowych i inspektorów samorządu gminnego ryczałtów drogowych.

XIV. Personel administracyjny i techniczny zarządu drogowego odpowiadać powinien ściśle prowadzonym aktualnie robotom. Utrzymywanie kadr administracji dla robót, które dopiero w przyszłości mogą być rozwinięte, jest zbędne.

Uregulowanie stosunku państwowych funkcjonariuszy technicznych do związków samorządowych jest nagłą koniecznością i powinno pójść w kierunku realizacji zasady, iż ta instytucja (państwo lub samorząd), która prowadzi administrację drogową na terenie powiatu, utrzymuje w całości personel techniczny i administracyjny.

Podwójne wynagradzanie personelu drogowego—osobno za nadzór, osobno zaś za prowadzenie robót sposobem gospodarczym—jest nieuzasadnione.

XV. Rachunkowość zarządu drogowego (poza książkami materiałowymi) prowadzić powinno biuro Wydziału Powiatowego.

Powiatowy zarząd drogowy powinien się posługiwać wynajętymi środkami lokomocji.

XVI. Wobec stabilizacji waluty i względnej równowagi cen związki samorządowe powinny podjąć próby oddawania robót drogowych w przedsiębiorstwo, ograniczając równocześnie własny personel administracyjny do minimum.

XVII. Należy dążyć do tego, ażeby całkowite kierownictwo szpitali komunalnych, a więc zarówno w zakresie lekarskim, jak i gospodarczym, spoczywało w ręku lekarza.

Utrzymywanie specjalnych intendentów w przeciętnych szpitalach powiatowych uważać należy za zbędne. Zarząd gospodarstwem szpitalnym powinna sprawować jedna z osób personelu pielęgniarskiego pod kierunkiem i odpowiedzialnością lekarza. Rachunkowość i biurowość szpitala winno prowadzić całkowicie biuro Wydziału Powiatowego.

XVIII. Wobec wygaśnięcia epidemii samodzielne szpitale epidemiczne należy likwidować, zastępując je oddziałami przy szpitalach ogólnych.

Z tego powodu specjalny personel dezynfektorski należy bądź zupełnie zlikwidować, bądź też ograniczyć do minimum.

XIX. Utrzymywanie w biurach Wydziałów Powiatowych specjalnych referentów opieki społecznej nie da się uzasadnić. Korespondencję, tego działu dotyczącą, powinien prowadzić sekretariat biura Wydziału.

XX. Utrzymywanie specjalnego personelu instruktorskiego dla spraw rolniczych i oświatowych może być uzasadnione jedynie w tych powiatach, które po zaspokojeniu najważniejszych potrzeb w dziedzinie gospodarki drogowej, zdrowotności i opieki społecznej mogą przeznaczyć poważne fundusze na cele rolnicze i oświatowe. Poza temi wypadkami, które w obecnej sytuacji zdarzyć się mogą nader wyjątkowo, działalność powiatowych związków w tych kierunkach opierać się musi na zrzeczeniach dobrowolnych.

Subwencje z funduszy komunalnych dla społecznych instytucji rolniczych i oświatowych powinny być udzielane zawsze na ściśle oznaczony cel. W żadnym razie nie można pokrywać subwencjami kosztów administracyjnych tych instytucji.

XXI. Udzielanie znaczniejszych subwencji i ponoszenie wydatków z funduszy komunalnych na rozmaite cele społeczne, bardzo luźno albo wcale nie związane z zakresem działania i zadaniami związków samorządowych, uznać należy za niewłaściwe. Subwencje takie mogłyby być udzielane co najwyżej w minimalnych kwotach dla zaznaczenia jedynie moralnego poparcia odnośnych instytucji i celów.

XXII. Program oszczędności w gospodarce samorządowej wymaga jak najrychlejszego ustawowego unormowania zadań związków samorządowych, a zwłaszcza ustalenia zadań obowiązkowych. Należy jak najrychlej przeprowadzić ustawowo zasadę, że zadania dobrowolne związki samorządowe podejmować mogą tylko wtedy i o tyle, jeżeli i o ile bez uciekania się do nadzwyczajnych źródeł dochodowych pokrywają wydatki, związane z wykonywaniem zadań obowiązkowych.

XXIII. Na czas najbliższy równoważenia budżetu Państwa i konieczności utrzymania zdolności płatniczej ludności wiejskiej i zanim się znajdą środki kredytu długoterminowego, konferencja uznaje, iż samorządy winny się wstrzymać zasadniczo od dokonywania nowych inwestycji i przedsięwzięć. Należy możliwie ograniczyć się do wykończenia robót rozpoczętych, których przerwanie naraziłoby na zmarnowanie pewnych wartości, do prowadzenia zakładów już uruchomionych, tak co do szpitalnictwa, jak i opieki społecznej, oraz do nakładów na cele komunikacji drogowej.

GMINA i WIEŚ.

Jaką jest gmina,
a jaką być powinna.
(Dokończenie).

A teraz zachodzi potrzeba, dajmy dla przykładu, wybudowania szkół w gminie zbiorowej.

W gminie należy wybudować 16-cie szkół. W jednym roku wszystkich wzniesić nie można; ludność nie wytrzymałaby ciężarów. W takim wypadku rozkład budowy robi się na kilka lat i co-roczenie—wspólnymi siłami całej gminy—buduje się 1—2 szkoły. Ciężar dla ludności znacznie jest mniejszy. Gmina zbiorowa z niechęcią jednostkowych wsi nie liczy się zupełnie.

A może ktoś powie: wszak i w gminie jednostkowej można rok rocznie gromadzić materiał, a w końcu pobudować szkołę. Dobrze—zgodzę się z tem—ale praktyka dowiodła, jak wygląda to kilkoletnie wznoszenie jakiegoś budynku: ile materiału się zniszczy, a w końcu się ulotni, bo to przecież własność ogółu.

Następnie: w gminie zbiorowej potrzeba pobudować dwa kilometry drogi ziemnej. W pewnym miejscu droga tak się zepsuła, albowiem oddawna jest tak złą, że trzeba nieodzownie dać nasyp ziemny na długości $\frac{1}{4}$ kilometra o wysokości 1 metra. Co wówczas robi się w gminie zbiorowej? Na wniosek Urzędu gminnego (ściślej biorąc sekretarza gminy) Rada gminna uchwała powszechne świadczenia ludności i cała gmina w ciągu 1-go roku drogę tą doprowadza do należytego stanu. A co by poradziła gmina jednostkowa w takim wypadku? Powiedziała by sobie: co my będziemy drogę budować, przecież po niej cała okolica jeździ, więc niech ją sobie buduje.

To samo można powiedzieć i o gminie zbiorowej, lecz tam jest fachowy urzędnik, jest człowiek, który wyjaśni, przekona, przedstawi nieświadomionym radnym korzyści, jakie z ulepszeń inwestycyjnych ludność może odnieść, spowoduje uchwałę Rady i pilnuje, albowiem wypędza, że się tak wyrażę, wójta, aby ją wykonał.

Tyle o samorządzie gminy jednostkowej.

Faktów takich można stawić setki, tysiące. Dodam, że, jako długoletni pracownik gminy, wywody swoje stawiam na nabytem doświadczeniu; nie są one jaskrawą anegdotką, lecz oczywistą prawdą.

Może ktoś powie, że bronię interesów sekretarzy gminnych; przeciwnie, i interesy osobiste odkładam na bok, a tylko kwestję, będącą obecnie na dobie, wyłamiam w takiej rzeczywistości, w jakiej się ona znajduje.

A teraz co do drugiej bolączki samorządowej, którą porusza p. Szwece, mianowicie—kosztów utrzymania personelu biurowego w gminie zbiorowej; w tym wypadku posługiwać się będą cyframi:

Gmina Rozwozin uchwaliła budżet gminny w wydatkach na administrację ogólną (utrzymanie urzędników i wydatki rzeczowe) sumę 5.971 zł., w czym są policzone wydatki na pensję wójta, sekretarza, pomocnika sekretarza, woźnego, remont budynków, opał i światło, materiały piśmienne, książki i druki, prenumeratę pism i urządzenie biura. Suma ta stosunkowo bardzo duża, lecz przytoczę z drugiej strony wydatki na utrzymanie gminy jednostkowej:

Ponieważ gmina Rozwozin ma zgórą 22.000 morgów ziemi podatkowej (w czym 2341 morgów gruntów państwowych) i przeszło 8.000 ludności, przeto, jak ustaliłem, z gminy tej należałoby uczynić 16 gmin jednostkowych, dlatego, że 16 wsi jest bardzo dużych, a 12 mniejszych z kolonjami, które należałoby wcielić do tych większych wsi (sołtysów jest 23). Każda gmina miałaby 500 mieszkańców.

Z całej gminy tedy powstanie 16 wójtostw, każdemu wójtowi płacić trzeba będzie minimum 40 złotych miesięcznie, czyli 480 złotych rocznie.

A ponieważ z dawnej gminy zbiorowej powstanie 16 wójtostw, przeto $480 \times 16 = 7.680$ złotych.

Ta cyfra przerazi zapewne gorących zwolenników gminy jednostkowej. A gdzie wydatki na materiały piśmienne, opał, światło, utrzymanie „chłopca“ do prowadzenia biurowości, gdzie inne wydatki na cele społeczne. Gmina Rozwozin nie poniesie tylu kosztów z tytułu całorocznego ogólnego budżetu gminnego.

A więc taka oszczędność dla samorządu. A cóż dopiero dla państwa? W powiecie mławskim po rozdrobnieniu gmin należałoby utworzyć dwa starostwa, dwa urzędy i kasy skarbowe, dwa inspektoraty szkolne i t. p. urzędy państwowe. Musiałyby powstać, zapewne, i dwa wydziały powiatowe, kilku rejonowych komisarzy gminnych i t. d. Urzędników przybyłoby państwu w trójnasób. Pytam więc, jaką to państwu przyniesie korzyść?

Zwolennicy gminy jednostkowej niech się zastanowią nad tem, co myślą. Niech ściśle obliczą się z konsekwencjami, jakie mogą wyniknąć z tytułu utworzenia gminy jednostkowej. Czy państwo, będące w dobie sanacyjnej, mogłoby ponieść koszty utrzymania nowych urzędów i zwiększonych etatów urzędników państwowych. Czy samorząd gminy jednostkowej nie zachwiałby się pod ciężarem kosztów na same pensje wójtoskie.

Kwestja rzeczywiście do pomyślenia.

Na zakończenie dodam, że sprawa rozwiązania zagadnienia samorządowego winna być wszechstronnie i rzeczowo omówiona i zanim nastąpi definitywna zgoda sejmowa na wprowadzenie ustroju gminy wiejskiej w Polsce, muszą wypowiedzieć się przedewszystkiem ci pracownicy społeczni, którzy bezpośrednio się z gminą tą stykają.

Gmina jednostkowa w Kongresówce i na kresach wschodnich będzie wówczas miała widoki bytu i rozwoju, gdy przez powszechne nauczanie ludność dojdzie do takiego stopnia kultury, do jakiego doszła w byłych zaborach pruskim i austriackim.

Pożądanem by było, aby wszyscy sekretarze gminni wypowiedzieli się w tej sprawie.

Fr. Lewalski.

Sekretarz gminy Rozwozin
powiatu mławskiego.

Z GMIN i GROMAD.

Sejmik rypiński na posiedzeniu swem w dn. 16 czerwca r. b. po dłuższej dyskusji zgodził się na odłączenie wsi Łukomie gm. Szczutowo do gminy Rościszewo pow. sierpskiego z tem jednak zastrzeżeniem, że jednocześnie będzie załatwiony proponowany przez Wydział Powiatowy podział administracyjny, projekt którego przedstawiono do województwa w 1921 r.

Na tymże posiedzeniu sejmik uchwalił zwrócić się do Ministerstwa Skarbu o udzielenie pożyczki kasom gminnym pożyczkowo-oszczędnościowym pow. rypińskiego w kwocie 5.000 złotych dla każdej kasy. Cel — utworzenie taniego kredytu dla mniejszej własności rolnej, która wskutek wysokich podatków oraz niskich cen żywego inwentarza i produktów rolnych, a drobni rzemieślnicy wskutek zastojów w przemyśle — znajduje się w bardzo krytycznym położeniu.

Wydział Powiatowy w Wołkowysku na posiedzeniu swem w dn. 24.VII 24 r. udzielił pochwały Urzędowi Gminy Roś za nadzwyczaj gorliwą, celową i porządną gospodarkę.

Odpisy udzielonej pochwały postanowił rozśłać do wszystkich urzędów gminnych powiatu wołkowyskiego.

Na wniosek urzędów gminnych 19 gmin wiejskich pow. Tureckiego o wprowadzenie w gminach podatków i opłat, dozwolonych ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów kom. wydział powiatowy na posiedzeniu w dn. 15 lipca r. b. na podstawie uprawnień, wypływających z art. 12 dekretu o utworzeniu rad gminnych z dn. 28 listopada 1918 r. postanowił:

a) wprowadzić we wszystkich 19 gminach wiejskich podatek od lokali na zasadzie art. 7 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. uregul. finans. kom. i § 5 przepisów wykonawczych do tej usta-

wy oraz zgodnie ze statutem wzorowym o tym podatku z dodaniem, że wydz. pow. zatwierdza podatek ten z konieczności z powodu braku pokrycia budżetów gminnych i z braku innych źródeł dochodu, uważając jednak ten podatek za niesprawiedliwy i że lepiej byłoby rozłożyć deficyty budżetowe na podatek z ziemi;

b) wprowadzić we wszystkich gminach wiejskich podatek od prawa polowania od przestrzeni ziemi na zasadzie art. 19 ustawy z dn. 11/VIII 23 r. o tymcz. uregul. finans. kom. i § 13 rozporz. Ministra Spraw Wewn. w porozumieniu z Min. Skarbu z dn. 18 marca 1924 r., nakładając ten podatek po 10 groszy za 1 morgę za wyjątkiem gm. Niewiesz, gdzie podatek ten uchwalono w wysokości 50 groszy z jednej morgi. Podatek ten ma być wymierzany i pobierany na zasadzie statutu wzorowego, przyjętego przez wydział powiatowy na tymże posiedzeniu;

c) podwyższyć we wszystkich gminach opłaty administracyjne, które pobierać należy zgodnie ze wzorowym statutem o tych opłatach na zasadzie art. 27 ustawy z dn. 11/VIII 23 r. i § 18 przepisów wykonawczych do tej ustawy;

d) podwyższyć pozycje budżetowe w dochodach budżetów gminnych na 1924 r. Na tymże posiedzeniu wydział powiatowy przyjął i zatwierdził dla gmin wiejskich statuty wzorowe, według których mają być wymierzone i pobierane wyżej wymienione podatki.

Życie samorządowe.

SPRAWY FINANSOWE.

Wymiar i pobór podatków państwowych.

Art. 43 Ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych przewiduje możliwość przekazania przez Państwo wymiaru i poboru niektórych podatków państwowych samorządowi. Przepis ten wywołał liczne uchwały związków samorządu powiatowego, chcących przejąć ściąganie podatków państwowych, przedewszystkiem zaś podatku gruntowego, od którego samorząd oblicza główne swe źródło dochodów w postaci dodatku do tego podatku.

Praktykujący się obecnie system z tym podatkiem nie jest dla samorządu powiatowego i gminnego najdogodniejszy. Samorząd zależy od więcej lub mniej sprężystej działalności państwowych organów skarbowych. Często otrzymuje należne mu kwoty z opóźnieniem, nadewszystko zaś płaci li-tylko za rozrachunek wysokie sumy, bo aż 2⁰/₀, podczas gdy faktyczny rozkład i ściąganie podatku od poszczególnych płatników dokonywują gminy bezinteresownie.

Notujemy obecnie uchwałę w tej sprawie sejmiku łódzkiego w następującem brzmieniu:

„Na zasadzie art. 43 p. 5 Ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747) Sejmik łódzki, pragnąc, by jak najszybciej wazelkie

podatki wpływały do kas skarbowych i komunalnych, po wyczerpującej dyskusji jednogłośnie postanowił zwrócić się do Ministra Skarbu o poruczenie sejmikowi łódzkiemu poboru i ściągania za pośrednictwem urzędów gminnych gruntowego i podymnego podatków państwowych w całości wraz z dodatkami komunalnymi i wpłacanie podatków państwowych do kasy skarbowej, dodatków komunalnych bezpośrednio do kasy sejmikowej, a dodatków gminnych zatrzymywanie w kasach gminnych na realizację swych własnych budżetów. Tym sposobem kasa sejmikowa i kasy gminne nie będą narażone na zgubne skutki dewaluacji, którym podlegają, jeżeli otrzymują należne im wpływy za pośrednictwem kasy skarbowej“.

Książeczki podatkowe.

Sejmik sokólski na posiedzeniu w dn. 28 kwietnia r. b. uchwalił wprowadzić w powiecie książeczki podatkowe dla każdego płatnika. W książeczkach tych, które mają wystarczyć na lat 5, sołtysi i poborcy kwitowaliby pobrane od płatników sumy. Książeczki mają na celu ochronę płatników przed ewentualnymi nadużyciami.

Musimy zaznaczyć, że system książeczek nie rozwiązuje całkowicie powziętego zadania, bo nie wszyscy sołtysi są piśmienni, by kwitować odebrane sumy, następnie system podatkowy nasz nie jest jeszcze na tyle ustalony, by nie przewidywać zmian w najbliższych latach, co powodowałoby konieczność zmiany typu książeczek.

Działalność inwestycyjna powiatowych związków komunalnych w latach 1918—1923.

Powiatowy związek komunalny w Gostyninie.

W dziedzinie komunikacji: Oprócz normalnej konserwacji istniejących dróg powiatowych zbudowano 5.850 klm., w r. b. prowadzi się roboty na dalszych 4 klm.—razem 9.850 klm. dróg bitych; gruntownie zrekonstruowano 2 klm. 300 mtr.; odnowiono 37 metrów bieżących mostów drewnianych; nabyto walec parowy z taborem.

Wydatki pokryto: z podatków samorządowych i z dotacji Skarbu Państwa.

Zdrowotności publicznej: Nabyto w r. 1923 plac w m. Gostyninie przestrzeni około 1 ha i część materiałów budowlanych. W roku bieżącym wzniesiono już około 1400 mtr. ³ muru, projektuje się natomiast do końca roku postawić cały gmach szpitalny i budynek gospodarczy (razem około 3200 mtr. ³) oraz pokryć takowe dachem, pozostawiając wewnętrzne wykończenie jak również kanalizację i centralne ogrzewanie na rok przyszły.

Koszty budowy pokryte będą całkowicie z podatków samorządowych.

Inne inwestycje: Chcąc przyczynić się do wyrabiania na miejscu odpowiednich materiałów budowlanych i licząc się z koniecznością własnych inwestycji, pow. zw. kom. współdziałał w pobudowaniu i otwarciu cegielni parowej w Gostyninie

i nabył 15% akcji tego przedsiębiorstwa, przedstawiającego dziś poważną wartość.

Powiatowy związek komunalny w Środzie.

W dziedzinie komunikacji: Nowozbudowanych dróg bitych wykonano ogółem 30 klm., zremontowano dróg bitych 12,5 klm.; nasypu pod kolej wązkotorową wykonano 15 klm. 679,5 mtr.; naprawiono mostów drewnianych 80 b. m.

Kultury społecznej: urządzono szkółkę drzew na gruncie wydzierżawionym.

Opieki społecznej: uruchomiono cegielnię na gruncie wydzierżawionym celem zatrudnienia bezrobotnych.

Inne inwestycje: udzielono zapomogi finansowej na umocnienie drogi gminnej Siedlec—Sokolniki.

Wydatki na powyższe cele pokrywano do 85% z dochodów podatkowych, 10% z zapomóg państwowych, udzielonych na nowobudujące się drogi, i 5% z pożyczek.

Powiatowy związek komunalny w Kaliszu.

W dziedzinie komunikacji: zbudowano dróg bitych 8,7 klm., zremontowano dróg bitych 15,31 klm.; zbudowano mostów drewnianych 81 m. b., betonowych i murowanych 26,1 m. b.

Kultury społecznej: urządzono własną szkółkę drzew owocowych i alejowych na 4 morgach gruntu, pozatem posadzono drzew przy drogach: owocowych 3730 sztuk, alejowych 584 sztuki, wiązów 400 sztuk, topoli 630 sztuk

Opieki społecznej: nabyto dom murowany z 3 morgami gruntu w Stawiszynie, który uległ gruntownej przebudowie, i urządzono w nim przytułek dla starców i kalek.

Inne inwestycje: Udzielono gminom wiejskim materiału budowlanego na budowę gmachów szkolnych.

REGULAMIN

dla ogrodniczo-drzewnej szkółki powiatowej, uchwalony na posiedzeniu sejmiku powiatowego w Grudziądzu w dn. 29 IV. 1924 r.

§ 1.

Celem szkółki jest hodowla drzewek owocowych i leśnych, krzewów i warzyw na potrzeby powiatu.

§ 2.

Fachowym kierownikiem szkółki jest ogrodnik pow. w charakterze drogomistrza, który zarządza i kieruje robotami oraz wykonuje wszelkie czynności, potrzebne do osiągnięcia jak najwydatniejszych wyników.

Ogrodnik powiatowy odpowiedzialny jest osobiście za wykonywanie prac w szkółce i za wszelkie materiały, narzędzia i sprzęty, stanowiące własność szkółki pow.

§ 3.

Kontrolę fachową administracyjną i rachunkową wykonują: ustanowiony przez Sejmik Powiatowy Komisarz oraz Budowniczy powiatowy, którym ogrodnik pow. podlega bezpośrednio.

§ 4.

Ogrodnik powiatowy winien prowadzić na każdy dzień w roku dziennik pracy, zapisać ilość pracujących robotników, ilość godzin i rodzaj pracy wykonanej.

Ponadto winien ustalić program prac na każdy miesiąc naprzód i przedłożyć go Komisarzowi i Budowniczemu pow. do wiadomości.

§ 5.

Ogrodnik powiatowy obowiązany jest prowadzić dokładnie od początku każdego roku księgę kasową, w której wyszczególnioną być musi każda sprzedaż artykułów, pochodzących ze szkółki, udowodniona kwitariuszem numerowanym. Kwitariusz składać się będzie z 2 części, jedną prawą otrzyma kupujący, lewą część należy dołączyć, jako załącznik do księgi kasowej.

§ 6.

Dla szkółki pow. przydziela się 1 stałego robotnika w charakterze dróżnika, którego należy wydatnie zatrudniać przez cały rok. W używaniu robotników w szkółce należy kierować się największą oszczędnością i starać się wyzyskać największą wydajność w pracy.

§ 7.

Wszelkie zakupy dla szkółki, jak nasion, narzędzi i t.p. należy poddać decyzji Komisarza szkółki.

§ 8.

Umowy na sprzedaż artykułów ze szkółki pow. w większej masowej ilości sporządza ogrodnik wspólnie z Budow. pow. i podaje do wiadomości Komisarza.

§ 9.

Ogrodnik powiatowy winien prowadzić i posiadać dokładne inwentarze:

- a) narzędzi, należących do szkółki pow.,
- b) wyhodowanych drzewek owocowych i leśnych co do ilości, wieku, gatunków z oznaczeniem pola,
- c) wyhodowanych dziczek, krzewów owocowych, ozdobnych warzyw i roślin,
- d) wykaz strat z powodu nieudania się siewu lub hodowli,
- e) spis nasion zakupionych, wysianych i posiadanych,
- f) spis wyprodukowanych, wysadzonych i sprzedanych rozsąd.

§ 10.

Rachunki na wypłaty należy jak dotąd przedkładać do pow. Urzędu Budowlanego dla pow. Kasy Komunalnej, które muszą się zgadzać z zapisami, prowadzonymi przez ogrodnika pow.

§ 11.

Wydział Powiatowy posiada prawo decyzji i kontroli w szkółce nad wszelkimi czynnościami oraz może przyznać ogrodnikowi pow. za staranną, gorliwą pracę pewien procent od czystego zysku, jako dodatkowe wynagrodzenie.

Sprawy oświatowe.

Na posiedzeniu w dniu 10 maja 1921 r. Sejmik Turecki uchwalił przejąć od T-wa szkolnego w Turku pod swój zarząd gimnazjum męskie im. T. Kościuszki.

Wywiązując się z przyjętego na siebie obowiązku, Sejmik w przeciągu 3 lat ponosił wszelkie koszty, połączone z utrzymaniem tej tak pożytecznej placówki oświatowej, obecnie jednak naskutek ograniczenia funduszy powiatowych związków komunalnych przez wejście w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. w szczególności zaś art. 18 rozp. Min. Spraw Wewn. z dn. 18 marca r. b. (Dz. Ust. N. 31 poz. 317), zabraniającego pobierania opłat za naukę w szkołach samorządowych, Sejmik nie ma możliwości dalszego prowadzenia gimnazjum, z drugiej jednak strony obowiązkiem wydziału jest przedłożenie Sejmikowi projektu, który nie doprowadziłby do zamknięcia gimnazjum.

Wydział Powiatowy po wszechstronnem rozpatrzeniu sprawy, dotyczącej gimnazjum, uznając z jednej strony za konieczne dalszą egzystencję gimnazjum, z drugiej zaś mając przeświadczenie, że sejmik, będąc pozbawionym prawa pobierania opłat za naukę i nie posiadając funduszy na pokrycie deficytów, wynikających z utrzymania gimnazjum, nie będzie mógł nadal gimnazjum utrzymać, na posiedzeniu w dn. 2 maja r. b. uchwalił wystąpić na najbliższe posiedzenie Sejmiku z wnioskiem:

a) pokrycia deficytów, wynikłych z utrzymania gimnazjum męskiego w Turku do końca b. r. szkolnego t. j. do 1 sierpnia 1924 r. w myśl przyjętych na siebie zobowiązań,

b) zrzeczenia się przez sejmik dalszego prowadzenia gimnazjum i przekazanie takowego z powrotem T-wu Szkolnemu w Turku, mając przekonanie, że T-wo Szkolne, składające się w przeważnej części z rodziców uczniów, uczęszczających do gimnazjum, jako faktyczny właściciel gmachu i utensyljów szkolnych, nie krępowane ustawą co do pobierania opłat za naukę i zawierania umów z personelem pedagogicznym, potrafi nadal utrzymać tę oświatową placówkę w Turku.

O ileby zaszła rzeczywista potrzeba subsydjowania gimnazjum wydział pow. nie uchylił się od wystąpienia na Sejmik z wnioskiem przychylnym, o ile na to pozwolą fundusze, zastrzegając, że subsydja winny być udzielane przez miasto i sejmik w stosunku procentowym do uczniów gimnazjum, uczęszczających z miasta i wsi.

Poradnik Samorządowy.

Pytanie. Czy gmina sama jedna może się wyodrębnić z płaceniem składki ogniowej, utrzymywać sobie kasę w gminie i w razie pogorzeli wypłacać odszkodowania? O ile tak, to jakim sposobem najlepiej byłoby to przeprowadzić, a o ile nie, to dla jakich powodów?

Stefan Piskowski,
Wójt gm. Piski.

Odpowiedź. Ustawa z dn. 23 czerwca 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 64 z 1921 r. poz. 391) wprowadza przymus ubezpieczenia w Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych wszystkich budowli od szkód wyrządzonych przez pożar. Wobec tego, gmina nie może wyodrębnić się z tego ubezpieczenia i nie ma prawa organizowania samodzielnego ubezpieczenia na swym terytorjum.

(—) *E. Kopczyński.*

Pytanie. Na b. majoratnym majątku ciąży deputat opałowy dla szkoły; majątek ten nabył fabrykant za okupantów w 1916 r. zamiast opału wpłacił 600 rubli, w 1922 r. dał a conto opału 15 metr. drzewa, obecnie usuwa się od tego obowiązku. Jakie są prawne podstawy przymusowe w tej sprawie i do kogo się zwrócić?

Woźniakiewicz.
Sekretarz gm. pow. łódzkiego.

Odpowiedź. Właściciela majątku, nie dostarczającego deputatu opałowego dla szkoły, można zmusić do wykonania tego tylko drogą sądową, o ile naturalnie deputat ten jest zastrzeżony na hipotecę lub mocą innego aktu prawnego.

(—) *E. Kopczyński.*

Pytanie. Czy za sporządzenie spisu i szacunku majątku pozostałego po zmarłym, przeprowadzanego na żądanie pełnoletniego spadkobiercy, ubiegającego się o przyznanie mu majątku spadkowego, należy się urzędowi gminy wynagrodzenie, w jakiej wysokości i na jakiej podstawie prawnej. Czy urzędowi gminy za te czynności poza siedzibą urzędowania należą się djety?

Fr. Waluś.
Pisarz gminy Radzanów
pow. Stopnickiego.

Odpowiedź. Za sporządzenie opisu majątku, pozostałego po zmarłym należy się wójtowi wynagrodzenie oraz djety podług taksy dla komorników sądowych (Dz. Ust. Nr. 137 z 1923 r. poz. 1136).

(—) *E. Kopczyński.*

SPROSTOWANIE.

W końcowym ustępie artykułu „O uprawę wikliny“ w poprzednim numerze „Samorządu“ (№ 21) zakradła się omyłka; zamiast określenia, że wiklina „daje korzyści po dłuższych latach, gdy las dojrzeje po latach kilkudziesięciu“, winno być:—wiklina daje znaczne korzyści po kilku już latach.

Istotnie bowiem, jak z treści artykułu wynika, wiklina już w czwartym roku po posadzeniu daje pełny zbiór.

Pośrednictwo pracy.

POSZUKUJĘ posady samorządowej lub admin.-politycz. przy wydziale powiatowym, w starostwie lub magistracie większego miasta. Posiadam wykształcenie średnie, skończoną szkołę nauk politycznych (wydz. finan.-ekonom.). Świadcetwa pracy w sejmiku i mag. m. Ostroga Woł. Referencje b. dobre. Łaskawe zgłoszenia: Jan Gruszczyński, Warszawa, Czerniakowska 152—154 m. 118, ewen. Adm. „Samorządu“.

Ogłoszenia.

Upoważniona przez Główny Urząd Ziemski
SPÓŁKA OSADNICZO- „PARCELA“
PARCELACYJNA
Warszawa, ul. Królewska 16.
rozporządzająca dużą ilością gotowych działek z łąkami i lasem, w powiatach: rówieńskim, stonimskim, baranowickim, brzeskim, drohiczyńskim, chełmskim i innych.
Spółka rozpoczęła parcelację nowych majątków.

JEDYNY W RZECZYPOSPOLITEJ ZAKŁAD MECHANICZNY

NUMERATORÓW, stempli, pieczętek metalowych, perforatorów (dziurkowiec), prasiek igielkowych, kompozterów, szczypiec kolejowych i t. p. oraz reperacji powyższych.

Jan Ćwikliński

w Warszawie, Wązki-Dunaj № 7.

DRUKARNIA

Zrzeszenia Samorządów

WARSZAWA,

Ogrodowa 46. Telefon 265-02.

Konto P. K. O. № 9.285.

Wykonywa wszelkie roboty z zakresu drukarstwa i introligatorstwa, i inne niezbędne Urzędom, Samorządom i Instytucjom druki.

Przy wszelkich zamówieniach uprasza się o nadsyłanie wzoru oraz jaki ma być gatunek i kolor papieru.

Wydział Powiatowy w Puławach ogłasza

K O N K U R S

na stanowiska:

1) Kierowniczy zakładu wychowawczego dla sierot w Górze Puławskiej, dającego opiekę 40 dzieciom płci obojej w wieku lat 4-14. Wynagrodzenie stanowią: pensja według X kat. płac urzędników państwowych oraz mieszkanie z opałem i oświetleniem w naturze.

2) Wychowawczynie w tymże zakładzie. Pensja według XI kat. płac urzędników państwowych i naturalja jak wyżej.

Od kandydatek wymagane jest wykształcenie przynajmniej średnie oraz odpowiednie przygotowanie i doświadczenie pedagogiczne.

Posady do objęcia z dniem I września r. b. Oferty wraz z życiorysem i odpisami dokumentów składać należy w biurze Sejmiku w Puławach. Kandydatki, których oferty wzięte będą pod uwagę, będą wezwane do porozumienia osobistego. Oferty nie uwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta: (—) A. Barnat.

Wydział Rady Powiatowej w Mościskach
ogłasza

K O N K U R S

NA POSADĘ

sekretarza Rady Powiatowej

pod następującymi warunkami:

Nieprzekroczony 40 rok życia.

Nieskazitelną charakter.

Państwowość polska.

Ukończone studia prawnicze.

Świadectwo odbytej praktyki.

Płaca według IX grupy płac urzędników państwowych oraz mieszkanie i opał.

Termin do wnoszenia podań upływa z dniem 30 września 1924 r.

Prezes Rady Powiatowej

Stadnicki (w. r.).

WYDZIAŁ POWIATOWY W PUŁAWACH
ogłasza

K O N K U R S

na stanowisko sekretarza Sejmiku.

Od kandydatów wymagane jest wykształcenie przynajmniej średnie, oraz znajomość teoretyczna i praktyczna samorządowej gospodarki powiatowej i gminnej.

Do stanowiska przywiązana jest pensja według VII kategorii płac urzędników państwowych oraz dodatek funkcyjny wynoszący 25% pensyi.

Posada do objęcia z dniem 1 października r. b.

Oferty wraz z życiorysem i odpisami dokumentów składać należy w biurze Sejmiku do 15 września r. b. Kandydaci, których oferty wzięte będą pod rozwagę, będą wezwani do porozumienia osobistego. Oferty nie uwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta: (—) A. Barnat.

URZĄD GMINY SIENNO-KIELIECKIE
ogłasza

K O N K U R S

na posadę pisarza gminy.

Od kandydata wymagana jest kilkuletnia praktyka na polu samorządowym, gruntowna znajomość ustaw i przepisów z tej dziedziny oraz trzeźwe i nienaganne prowadzenie się. Do posady przywiązana jest IX kategoria płacy urzędników państwowych plus mieszkanie, światło i opał.

Oferty z życiorysem, odpisami świadectw i referencji należy składać do Urzędu gminy w Sienno-Kieleckim do dnia 20 sierpnia 1924 r. Oferty nie uwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wójt gminy Sienno: Słowik.

ZAKŁAD APROWIZACJI SANITARNEJ (Tamka 1)

Konto P. K. O. Nr. 50-777.

Dostarcza samorządom na warunkach kredytowych wszelkich potrzebnych przedmiotów, lekarstw, środków opatrunkowych i narzędzi dla szpitali, przychodni, kolumn dezynfekcyjnych i kąpielisk.

Wydział Sanitarny Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

udziela samorządom wszelkich porad wchodzących w zakres spraw zdrowia publicznego.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych

dostarcza powiatom, miastom, gminom, urzędom, kooperatywom i poszczególnym osobom w ilościach wagonowych

WĘGIEL OPAŁOWY

z głębokich pokładów najlepszych kopalń dąbrowieckich i górnośląskich.

Tamka 1, tel. 177-30, konto P.K.O. 50.1 8

Kasa Emerytalna Pracowników Komunalnych Rzeczypospolitej Polskiej

zatwierdzona reskryptem Ministra Pracy i Opieki Społecznej dnia 20 czerwca r. b. Nr. 5303.

Ubezpiecza pracowników samorządowych na wypadek utraty zdolności do pracy i starości, a na wypadek śmierci zapewnia byt ich rodzinom. Przyśtąpienie do Kasy zgłaszać mogą, w porozumieniu z ciałami samorządowymi, pracownicy gmin miast i powiatów Rzeczypospolitej Polskiej.

ADRES KASY:

Warszawa, Wspólna 23.

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 50.061.

ŻĄDAJCIE STATUTU KASY.

SKŁADNICA STRAŻY POŻARNYCH

Spółka Akcyjna

WARSZAWA, ul. SENATORSKA 29 (Galerja Luksenburga). Telefon 277-42.

Rachunek czekowy Nr. 3.022 w Pocz. Kasie Oszczędności.

Poleca: SIKAWKI 4" zdejmowane z miedzianym powietrznikiem, wypróbowane przez Komisję Techniczną Związku Florjańskiego, BECZKI, WĘŻE TŁOCZĄCE i SSĄCE różnej średnicy, PÓŁŁĄCZNIKI śrubowe do węży, kaski, topory, linki, naramienniki, guziki, ozdoby strażackie i t. p.

Wydawca: Zrzeszenie Samorządów Powiatowych.

Redaktor: Wł. Wakar.